

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΠΑΛΑΪΝΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

Αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες, αγαπητοί γονείς, κυρίες και κύριοι και αγαπημένα μας παιδιά,

Θα συμφωνήσουμε όλοι πως ένα παιδί είναι δύσκολο να κατανοήσει έννοιες όπως « η χούντα» ή «η δικτατορία». Θα προσπαθήσω, λοιπόν, σήμερα, μέσα από τις προσωπικές μου εμπειρίες κατά την περίοδο της «επταετίας» στην Ελλάδα, να εξηγήσω στα παιδιά, τι σημαίνει «χούντα» και «δικτατορία» και να τους μεταφέρω μέσα από τις δικές μου αναμνήσεις- το κλίμα στο οποίο έζησε η Ελλάδα για 7 ολόκληρα χρόνια, καθώς και το τέλος που είχε αυτή η σκληρή και πικρή περίοδος της πατρίδας μας με τον αγώνα των φοιτητών το Νοέμβριο του 1973.

21^η Απριλίου του 1967. Η ημέρα του ερχομού και της εγκαθίδρυσης της στρατιωτικής χούντας στην Ελλάδα ήταν μια ηλιόλουστη Παρασκευή κι εγώ μόλις έξι χρονών. Πήγαινα στην πρώτη τάξη του δημοτικού. Εκείνη τη μέρα οι γονείς μας, χωρίς να μας εξηγήσουν το λόγο, δεν μας έστειλαν στο σχολείο. Ο μπαμπάς περιέργως δεν πήγε στη δουλειά του, αλλά άκουγε συνέχεια τραγούδια δημοτικά στο ραδιόφωνο -που δεν φαινόταν να τον διασκεδάζουν ιδιαίτερα- και η μαμά καθόταν και κοιτούσε τον μπαμπά μου που άκουγε τραγούδια, χωρίς να μιλάει. Ήμουνά πολύ χαρούμενη που δεν είχαμε σχολείο και αποφάσισα κατά τις 11 το πρωί να βγω έξω στη γειτονιά να παίξω, χωρίς να το πω σε κανέναν. Βγήκα λοιπόν από την πίσω πόρτα του σπιτιού μας, και κατευθύνθηκα προς το μεγάλο κεντρικό δρόμο για να βρω τους φίλους μου να παίξουμε... Εκείνο που θυμάμαι είναι η απόλυτη ερημιά και η σιωπή που επικρατούσαν στο δρόμο. Ψυχή δεν

κυκλοφορούσε και όλα τα παράθυρα ήταν κλειστά. Θυμάμαι πως μου έκανε εντύπωση αυτή η ησυχία, αλλά μου άρεσε κιόλας. Περιπλανήθηκα πολλή ώρα χωρίς να συναντηθώ με κανέναν. Μετά από πολλή ώρα πήρα το δρόμο του γυρισμού. Κάποια στιγμή βλέπω τη μαμά μου να έρχεται προς το μέρος μου. Τρέχω κατά πάνω της κι όταν την πλησιάζω με σφίγγει με δύναμη πάνω της και μου ψιθυρίζει θυμωμένη στο αυτί: «μην το ξανακάνεις αυτό....έχουμε χούντα.....προχώρα και θα σε περιποιηθώ στο σπίτι...» . Δεν ρώτησα τίποτε. Στριμώχτηκα πάνω της και κατάλαβα πως κάτι κακό είναι αυτή η «χούντα» που σε εμποδίζει να πας σχολείο, να παίξεις ή να πας στη δουλειά, αλλά σου επιτρέπει να ακούς πολλά δημοτικά τραγούδια και μάλιστα τσάμικα.

Περίεργα πράγματα άρχισαν να συμβαίνουν μέσα και έξω από το σπίτι. Ο μπαμπάς κάθε βράδυ, άκουγε πολύ νευριασμένος, ένα σταθμό που τον έλεγαν «Ντότσισε Βέλε» και η μαμά πάντα τρομαγμένη του έλεγε να το κλείσει γιατί είχε τρία παιδιά που κινδύνευαν να μείνουν ορφανά. Τότε δεν καταλάβαινα πώς γίνεται να μείνεις ορφανό επειδή ο πατέρας σου ακούει ραδιόφωνο, αλλά και κανείς ποτέ δεν μου εξήγησε. Πολύ αργότερα που μεγάλωσα, κατάλαβα πολύ καλά.

Επίσης υπήρχαν λέξεις που δεν έπρεπε να λες δυνατά-όπως χούντα, δικτατορία, πραξικόπημα, Μανδηλαράς, ελευθερία, εξορία, απεργία, Λαμπράκης, Παπανδρέου, Καραμανλής - αλλά υπήρχαν και λέξεις που μπορούσες να βροντοφωνάζεις και να θεωρείσαι μεγάλος πατριώτης όπως, Παπαδόπουλος, επανάσταση, Πατακός, Μαρκεζίνης. Επίσης καλό ήταν να μην καλείς πολλούς φίλους στο σπίτι και να αποφεύγεις τις συγκεντρώσεις γιατί μπορούσες να βρεθείς στη φυλακή ή σε κάποιο μακρινό νησί. Οι

μπαμπάδες, μάλιστα, δυο συμμαθητών μου, πήγαν σ' ένα νησί για διακοπές χωρίς την οικογένειά τους και χωρίς να έχει έρθει το καλοκαίρι και οι συμμαθητές μου ήταν πολύ λυπημένοι γιατί δεν τους είχαν πάρει μαζί τους. Όμως μια μέρα άκουσα τον μπαμπά να λέει χαμηλόφωνα πως τους στείλανε σ' ένα νησί που το λέγανε Μακρόνησο, γιατί ήτανε λέει, κομμουνιστές, και τους βασανίζανε γιατί είχανε ιδέες που δεν άρεσαν στη χούντα που κυβερνούσε την Ελλάδα. Και δεν ξεχνάω ποτέ την εικόνα τους όταν γύρισαν από το νησί αυτό, μετά από πολύ καιρό. Δυο ταλαιπωρημένοι και τσακισμένοι άνθρωποι με άσπρα μαλλιά....

Ακόμη θυμάμαι πως κάθε φορά που κάποιος απ' τους αξιωματούχους της χούντας περνούσε πάνω από την πόλη μας με ελικόπτερο ή αεροπλάνο, ήμασταν αναγκασμένοι οι μαθητές όλων των σχολείων της περιοχής να τους περιμένουμε σε κάποιο σταυροδρόμι, στην εθνική οδό, για να τους κουνήσουμε, το καλό μας χεράκι, το δεξί, για να τους χαιρετίσουμε. Δεν έμαθα ποτέ αν αυτοί μας έβλεπαν και αν μας χαιρετούσαν από πάνω.

Τέλος, στο σχολείο, κάθε πρωί μετά την προσευχή έπρεπε να πούμε απ' έξω κι ανακατωτά όλα τα ονόματα της κυβέρνησης των συνταγματαρχών κι αλίμονο σ' όποιον δεν τα θυμόταν καλά και ξέχναγε κάποιο όνομα υπουργού ή του πρωθυπουργού. Ατέλειωτες τιμωρίες και ατέλειωτο τράβηγμα του αυτιού.

Αυτά κι άλλα πολλά μ' έκαναν να καταλάβω πως χούντα είναι όταν ξαφνικά οι δρόμοι ερημώνουν από ανθρώπους και πολλοί στρατιώτες με όπλα και τανκ γεμίζουν τους δρόμους. Χούντα είναι όταν δεν μπορείς να εκφράζεις ελεύθερα τη γνώμη σου και τις ιδέες σου. Χούντα είναι όταν άλλοι αποφασίζουν τι τραγούδια θ' ακούσεις στο ραδιόφωνο και τι θα δεις στην τηλεόραση. Χούντα είναι όταν δεν επιτρέπεται στους πολίτες να

ψηφίζουν την κυβέρνηση που θέλουν. Χούντα είναι όταν ο διάλογος απαγορεύεται και η αδικία επικρατεί. Χούντα είναι όταν σου απαγορεύουν να είσαι διαφορετικός. Όταν δεν σου επιτρέπουν να ονειρεύεσαι και να αγωνίζεσαι για έναν κόσμο καλύτερο.

Αυτό το μεγάλο κακό που έζησε η χώρα μας για 7 χρόνια, ήρθε να βάλει τέλος ο αγώνας των φοιτητών το Νοέμβριο του 1973. Τότε άρχισε η αντίστροφη μέτρηση για τους συνταγματάρχες που είχαν βουλιάξει την Ελλάδα στην ταπείνωση και εξαθλίωση. Για το λόγο αυτό είμαστε σήμερα εδώ για να θυμηθούμε τι έγινε εκείνες τις μέρες και για να τιμήσουμε όλα εκείνα τα νέα παιδιά που τόλμησαν να αντισταθούν - με κίνδυνο της ζωής τους - στο χουντικό καθεστώς. Όταν είσαι νέος αντέχεις να ελπίζεις, να ονειρεύεσαι, να διεκδικείς, να αγωνίζεσαι χωρίς να υπολογίζεις το προσωπικό σου συμφέρον και να μη διαπραγματεύεσαι τις αξίες σου. Καθώς η χούντα λοιπόν για έξι ολόκληρα χρόνια είχε κουρελιάσει κάθε ιδέα κράτους, δικαιοσύνης και αξιοπρέπειας των πολιτών είχε ξεκινήσει η αντίδραση ενάντια στο δικτατορικό καθεστώς με πρώτους στον αγώνα φοιτητές και εργαζόμενους. Στην Αθήνα άρχισαν να γίνονται πολλά συλλαλητήρια, απεργίες, στάσεις εργασίας, αποχή από τα μαθήματα. Παντού οι φοιτητές πρωτοστατούν και προετοιμάζουν όλες τις αγωνιστικές κινητοποιήσεις. Μέχρι που φτάνουμε στο τριήμερο του Νοέμβρη του 1973.

Τετάρτη 14 Νοεμβρίου: Πρώτη μέρα του Πολυτεχνείου. Το μεσημέρι η αστυνομία κυκλώνει το Πολυτεχνείο, ενώ οι φοιτητές ρίχνουν τα πρώτα συνθήματα «ψωμί, παιδεία, ελευθερία», 'Κάτω η χούντα», «Δημοκρατία».

Πέμπτη 15 Νοεμβρίου: Οι φοιτητές οργανώνουν τη ζωή και τη δράση τους. Γίνονται συνελεύσεις. Ο πρώτος πολύγραφος αρχίζει να λειτουργεί. Έξω από το κτίριο του Πολυτεχνείου συγκεντρώνεται ένα μεγάλο πλήθος που προσφέρει στους φοιτητές τρόφιμα, φάρμακα, τσιγάρα αλλά και λουλούδια. Ως τις 8.00 το βράδυ, ο κόσμος ο οποίος έχει συγκεντρωθεί ξεπερνάει τις 50.000.

Παρασκευή 16 Νοεμβρίου: Αρχίζει να λειτουργεί ο ραδιοφωνικός σταθμός των φοιτητών: «ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ! ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ! Σας μιλά ο ραδιοφωνικός σταθμός των ελεύθερων αγωνιζόμενων φοιτητών, των ελεύθερων αγωνιζόμενων Ελλήνων...ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ...ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ...Ελληνικό λαέ, η νίκη είναι κοντά.. Όλος ο λαός να κατέβει στους δρόμους της Αθήνας...Πρέπει να νικήσουμε... Εμπρός λαέ της Αθήνας...Ή τώρα ή ποτέ...» Όμως το χουντικό καθεστώς έχει στη διάθεσή του στρατιώτες, όπλα, θωρακισμένα αυτοκίνητα και τανκ. Προσπαθεί να τρομοκρατήσει το λαό και να εξουδετερώσει τους ελεύθερους πολιορκημένους του Πολυτεχνείου. Τα τανκ φτάνουν και το πρώτο απ' αυτά ορμά πάνω στη σιδερένια πόρτα και την κομματιάζει. Ο ραδιοφωνικός σταθμός και τα μεγάφωνα του Πολυτεχνείου μεταδίδουν μηνύματα προς τον ελληνικό λαό και τους στρατιώτες καλώντας τους τελευταίους να μην κτυπήσουν τα αδέρφια τους: "Είμαστε άοπλοι. Θα σας υποδεχθούμε με χειροκροτήματα". Στα κάγκελα της Σχολής κρεμιέται ένα πανώ που γράφει: «Φαντάροι είστε αδέρφια μας» Είναι δύο μετά τα μεσάνυχτα, ξημερώματα της 17^{ης} Νοεμβρίου. Πέφτουν οι πρώτοι νεκροί. Είναι νέα παιδιά και κατά τις επίσημες ανακοινώσεις οι νεκροί φτάνουν τους 15.. Πολλοί φοιτητές πιάστηκαν, φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν. Το μήνυμά τους όμως

πέρασε στην Ιστορία. Μπορεί η χούντα να μην έπεσε εκείνη την ίδια νύχτα της 17^{ης} Νοεμβρίου, αλλά έδωσε σ' όλους να πιστέψουν πως το τέλος ήταν πολύ κοντά. Είχε γίνει η αρχή με τη θυσία των παιδιών του Πολυτεχνείου. Ο αγώνας τους δικαιώθηκε λίγους μήνες αργότερα. Τον Ιούλιο του 1974 η χούντα έπεσε. Το Πολυτεχνείο έγινε από τότε σύμβολο ελευθερίας. Τιμήθηκε και θα τιμάται όσο υπάρχουν άνθρωποι που πιστεύουν στην ελευθερία, την αξιοπρέπεια, τη δικαιοσύνη, την ισότητα, την αλληλεγγύη, το σεβασμό.

Σήμερα θυμόμαστε όλους εκείνους που υπερασπίστηκαν την ελευθερία και τη δημοκρατία και τους υποσχόμαστε πως θα μείνουμε πιστοί στο χρέος μας προς εκείνους και θα συνεχίζουμε να αγωνιζόμαστε για ουσιαστικότερη Δημοκρατία, ποιοτικότερη παιδεία, ισότητα και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Θα τελειώσω με το ποίημα «Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος», του ποιητή Τάσου Λειβαδίτη, από την ποιητική του συλλογή «**«Ο άνθρωπος με το ταμπούρλο»**», αφιερωμένο σ' όλους αυτούς που αγωνίστηκαν τότε και σ' εμάς που συνεχίζουμε σήμερα:

“Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος

***δεν θα πάψεις ούτε στιγμή να αγωνίζεσαι για την ειρήνη και
για το δίκαιο.***

***Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις,
τα χείλια σου θα ματώσουν απ' τις φωνές,
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες
- μα ούτε βήμα πίσω.***

Κάθε κραυγή σου μια πετριά

*στα τζάμια των πολεμοκάπηλων,
κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε μια στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται
την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις πολιτείες .
Μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω απ'
τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχει καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.*

.....

.....

ΖΗΤΩ ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ - ΖΗΤΩ Η 17^Η ΝΟΕΜΒΡΗ 1973

Η ΔΑΣΚΑΛΑ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΛΑΪΝΗ